

Forsøkslæreplan i norsk for språklige minoriteter for forberedende voksenopplæring (FVO)

FORSØKSLÆREPLAN I NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORTETER FOR FORBEREDENDE VOKSENOPPLÆRING (FVO)

ISBN 978-82-7724-258-3

© KOMPETANSE NORGE 2017

GRAFISK PRODUKSJON: KOMPETANSE NORGE

1

Formål

Språk er menneskets viktigste redskap for refleksjon, kommunikasjon og kunnskapsutvikling. Gjennom aktiv bruk av det norske språket får voksne deltakere mulighet til å delta i utdanning, arbeidsliv, kultur- og samfunnsliv og demokratiske prosesser.

Faget norsk for språklige minoriteter skal bidra til å utvikle deltakernes norskerferdigheter ut fra den enkeltes behov og forutsetninger. Faget skal motivere til å lese og skrive og bidra til å utvikle gode læringsstrategier og kunnskap om egen språklæring. Muntlige og skriftlige norskerferdigheter er både et mål i seg selv og et nødvendig grunnlag for læring og forståelse i alle fag og for å kunne delta i videre utdanning og arbeidsliv.

I norskfaget møter deltakeren et bredt spekter av norske og oversatte tekster. Tekstbegrepet inkluderer her både muntlige, skriftlige og sammensatte tekster, der skrift, lyd og bilder kombineres. Gjennom opplæringen skal deltakeren lære å orientere seg i mangfoldet av tekster, og faget skal gi rom for både opplevelse, læring og refleksjon. I løpet av opplæringen skal deltakeren lese skjønnlitteratur og sakprosa, inkludert tekster knyttet til arbeidslivet, og utvikle evnen til kritisk tenkning. Deltakerne skal kunne sette ord på egne tanker skriftlig og muntlig og stå fram med meninger og vurderinger på norsk. Gjennom opplæringen skal deltakeren lære å produsere ulike typer tekster med hensiktsmessige verktøy og tilpasse språk og form til formål, mottaker og medium.

Norskfaget befinner seg i spenningsfeltet mellom det historiske og det samtidige, det nasjonale og det globale. Opplæringen i faget skal fremme språklig selvtilit, kunnskap om egen språklæring, kulturforståelse og kritisk tenkning. Å se norsk språk, kultur og litteratur i et historisk og internasjonalt perspektiv og i lys av egen erfaringsbakgrunn kan gi deltakerne større forståelse for det samfunnet de er en del av. Kulturarven er slik sett en levende tradisjon som forandres og skapes på nytt når mennesker og kulturer møtes. Norskfaget skal oppmuntre deltakerne til å bli aktive bidragsytere i denne prosessen.

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene, der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I norsk for språklige minoriteter forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å ha muntlige ferdigheter i faget norsk for språklige minoriteter innebærer å finne og skape mening gjennom å lytte, samtale og snakke og å kunne tilpasse språket til formål og mottaker. Faget har et særlig ansvar for å utvikle deltakernes evne til å mestre ulike muntlige kommunikasjonsformer. Utviklingen av muntlige ferdigheter i faget forutsetter systematisk arbeid med muntlige sjangere og strategier i stadig mer komplekse lytte- og talesituasjoner. Det innebærer å lytte aktivt og å forstå og samtale om ulike emner og problemstillinger. Videre innebærer det å bruke muntlig norsk stadig mer presist og nyansert i samtaler og i andre typer muntlige tekster. Systematisk arbeid med muntlige ferdigheter vil også være viktig for å utvikle gode lese- og skriveferdigheter.

Å kunne skrive i faget norsk for språklige minoriteter innebærer å ytre seg i norskfaglige sjangere på en hensiktsmessig måte, det vil si å kunne skrive teksttyper som er relevante for faget. Å skrive i faget er også en måte å utvikle og strukturere ideer og tanker på og en metode for å lære. Faget har et særlig ansvar for å utvikle deltakernes evne til å planlegge, utforme og bearbeide stadig mer komplekse tekster som er tilpasset formål og mottaker. Utviklingen av skriftlige ferdigheter i faget forutsetter systematisk arbeid med formelle skriveferdigheter, tekstkunnskap og ulike skrivestrategier. Å kunne skrive innebærer å kunne uttrykke seg med stadig større språklig presisjon. Gode skriveferdigheter gjør det mulig å mestre ulike skriftlige sjangere i arbeidsliv og utdanning.

Å kunne lese i faget norsk for språklige minoriteter vil si å finne informasjon og forstå resonneringer og framstillinger i ulike typer tekster. Det innebærer også å kunne forholde seg kritisk og selvstendig til tekster, både norske og oversatte, i et bredt utvalg sjangere fra nåtid og fortid og fra ulike arenaer i samfunnet. Lesing er både en ferdighet og en kulturell kompetanse, og gjennom lesing kan kulturforståelsen utvikles. Utvikling av leseferdigheter i faget forutsetter at deltakerne både i utdanning og i arbeidsliv arbeider systematisk med lesestrategier som er tilpasset formålet med lesingen.

Å kunne regne i faget norsk for språklige minoriteter er å tolke og forstå informasjon i tekster som inneholder tall, størrelser eller geometriske figurer. Det innebærer å forstå sammensatte tekster som inneholder grafiske

framstillinger, tabeller og statistikk. Å kunne regne er nødvendig for å forstå sammenhenger og vurdere fakta, og å kunne ta stilling til samfunnsproblemer på en reflektert og kritisk måte.

Å ha digitale ferdigheter i faget norsk for språklige minoriteter innebærer å behandle informasjon, skape og redigere ulike typer tekster og kommunisere med andre digitalt. Utviklingen av digitale ferdigheter er en del av lese- og skriveopplæringen i faget. Det innebærer å finne, bruke, vurdere og referere til digitale kilder i skriftlige og muntlige tekster og selv produsere stadig mer komplekse tekster. Digitale ferdigheter innebærer også å ha kunnskap om opphavsrett, kildekritikk og personvern.

3

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder, og for hvert hovedområde er det formulert kompetansemål. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng. Det er knyttet læringsutbyttebeskrivelse og kompetansemål til hver enkelt modul.

3.1 Oversikt over hovedområder

Modul	Hovedområder			
Modul 4	Språklæring	Muntlig kommunikasjon	Skriftlig kommunikasjon	Kultur og samfunn
Modul 3	Språklæring	Muntlig kommunikasjon	Skriftlig kommunikasjon	Kultur og samfunn
Modul 2	Språklæring	Muntlig kommunikasjon	Skriftlig kommunikasjon	Kultur og samfunn
Modul 1	Språklæring	Muntlig kommunikasjon	Skriftlig kommunikasjon	Kultur og samfunn

3.1.1 SPRÅKLÆRING

Hovedområdet språklæring handler om hva det innebærer å lære norsk som et andrespråk. Det omfatter språk som system og språk i bruk. Kommunikasjons- og språklæringsstrategier og utvikling av språkkompetanse er sentrale komponenter. I dette hovedområdet vil det være naturlig å ha et sammenlignende perspektiv på eget morsmål, eventuelt andre språk og norsk.

3.1.2 MUNTlig KOMMUNIKASJON

Muntlig kommunikasjon handler om å finne og skape mening gjennom å lytte, snakke og samtale i et språklig fellesskap. Det innebærer å lytte, gjenkjenne og forstå språklige størrelser som lyder, ord, uttrykk og begreper og å kunne bruke disse muntlig. God muntlig kommunikasjon forutsetter et godt ordforråd, kjennskap til språklige konvensjoner og evne til å bruke språket i ulike sammenhenger.

3.1.3 SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON

Hovedområdet skriftlig kommunikasjon handler om å utvikle lese- og skrivekompetanse på norsk, både på papir og digitalt. Det omfatter videre lesing av egnede tekster i ulike sjangere og bruk av varierte lesestrategier. Skrivning innebærer å uttrykke, bearbeide og kommunisere tanker og meninger i ulike typer tekster og sjangere. God skriftlig kommunikasjon forutsetter et godt ordforråd, ferdigheter i tekstbygging, kjennskap til skriftspråklige konvensjoner og evne til å tilpasse tekst til formål og mottaker.

3.1.4 KULTUR OG SAMFUNN

Hovedområdet kultur og samfunn handler om språkets kulturelle betydning, ulike måter å bruke språket på og språklig variasjon. Området omfatter litteratur i et historisk, flerkulturelt og internasjonalt perspektiv. Emner knyttet til videre utdanning, arbeids- og samfunnsliv står også sentralt.

3.2 Sammenlikning med språknivå i «Det felles europeiske rammeverket for språk»

Det felles europeiske rammeverket for språk beskriver språkferdigheter på seks nivåer: A1, A2, B1, B2, C1 og C2. A1 er det laveste nivået og C2 det høyeste. A1 reflekterer begynnerferdigheter på et andrespråk, mens C1 og C2 viser til svært høye og på mange måter akademiske språkferdigheter.

De ulike modulene har ulike krav til og mål for deltakernes språkferdigheter. Kompetansemålene angir hva deltakerne skal kunne etter endt opplæring i modulen. Høy måloppnåelse på modul 1 krever språkferdigheter i overkant av A1-nivå. Tilsvarende vil høy måloppnåelse på modul 4 kreve språklige ferdigheter på B2 nivå. At kompetansemålene ligger på B2-nivå, betyr ikke at alle deltakere vil ha språklige ferdigheter på et B2 nivå når de avslutter modul 4.

Modul	Kompetansemålenes språklige nivå etter endt opplæring i modulen
Modul 4	B2
Modul 3	B1+
Modul 2	A2/B1
Modul 1	A1/A2

4

Læringsutbytte og kompetansemål

4.1 Læringsutbytte etter modul 1

Etter opplæring i norsk for språklige minoriteter modul 1 kan deltakeren kommunisere om kjente, dagligdagse emner hvis samtalepartnern snakker langsomt og tydelig. Deltakeren kan forstå og gi enkle og tydelige beskjeder og lese og skrive enkle meldinger.

4.2 Kompetansemål etter modul 1

4.2.1 SPRÅKLÆRING

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- finne noen språklige likheter og forskjeller mellom morsmålet, norsk og eventuelt andre språk
- samtale om og gjenkjenne trekk ved muntlig og skriftlig kommunikasjon
- bruke og beskrive noen strategier for å lære et nytt språk
- samtale om og bruke bilder og overskrifter som støtte for å forstå tekst
- bruke egnede digitale verktøy og andre pedagogiske hjelpemidler

4.2.2 MUNTLLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- forstå og bruke kjente, dagligdagse uttrykk om seg selv og nære forhold
- stille enkle spørsmål og forstå og gi korte, enkle beskjeder
- bruke innøvde fraser og enkle dialoger som passer i ulike situasjoner

- fortelle enkelt om opplevelser og erfaringer og gi uttrykk for egne meninger
- forstå tall og enkle uttrykk for mengde, priser og tidsangivelser
- delta i enkle samtaler og be om hjelp ved behov
- fortelle om dagligdagse gjøremål ved hjelp av innøvde fraser

4.2.3 SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- lese og forstå enkle tekster om dagligdagse emner
- skrive noen ord og enkle fraser
- skrive etter mønster av enkle modelltekster
- fylle ut enkle skjemaer, både på papir og digitalt
- følge korte, enkle instruksjoner, både på papir og digitalt
- lese og forstå noen navn, tall, logoer, skilt og ikoner
- skrive tall og datoer

4.2.4 KULTUR OG SAMFUNN

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- bli bevisst og beskrive sammenhengen mellom ord og bilder i sammensatte tekster
- finne og velge skjønnlitteratur og sakprosa ut fra formål
- beskrive personer og gjengi handlingen i enkle tekster fra ulike sjangere
- samtale om yrkes- og utdanningserfaringer og egne planer

4.3 Læringsutbytte etter modul 2

Etter opplæring i norsk for språklige minoriteter modul 2 kan deltakeren kommunisere om kjente emner knyttet til dagligliv, skole, arbeid og samfunn. Deltakeren kan lese og forstå enkle, korte tekster, som for eksempel instruksjoner og tabeller, både digitalt og på papir. Deltakeren kan kommunisere skriftlig på en enkel måte.

4.4 Kompetansemål etter modul 2

4.4.1 SPRÅKLÆRING

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- kjenne til og beskrive noen likheter og forskjeller mellom morsmålet, norsk og eventuelt andre språk
- identifisere de viktigste ordklassene
- identifisere og bruke tegn, setningsbindere og avsnitt
- bruke ulike strategier for å lære nye ord og begreper
- bruke egnede læringsstrategier og beskrive egen framgang i å lære norsk
- bruke egnede digitale verktøy og andre hjelpemidler

4.4.2 MUNTLLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- variere stemmebruk og intonasjon i framføring av tekster
- forstå innholdet i tilrettelagte muntlige tekster
- gjenfortelle hovedinnholdet i kjent lærestoff
- presentere et kjent emne, både med og uten digitale hjelpemidler
- delta i samtaler og begrunne egne meninger
- gjengi noen hovedpunkter fra nyheter
- samtale om interesser, utdanning og arbeid

4.4.3 SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- lese og forstå et utvalg enkle tilrettelagte og autentiske tekster
- søke etter og velge ut informasjon i ulike typer tekster
- bruke noen innøvde grammatiske strukturer til å skrive korte, enkle tekster
- bruke notater og modelltekster som grunnlag for å skrive egne tekster
- bruke datateknologi til å arkivere tekster
- skrive og sende digitale meldinger
- søke etter og gjenfinne informasjon ved hjelp av digitale verktøy
- søke etter og finne relevante opplysninger i for eksempel enkle tabeller, diagrammer, instruksjoner og annonser
- skrive en enkel cv

4.4.4 KULTUR OG SAMFUNN

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- samtale om hvordan valg av ord, stemmebruk og kroppsspråk kan uttrykke forskjellige holdninger
- forstå og identifisere noen vanlige ord og uttrykk fra den lokale talemålsvarianten
- forklare den viktigste forskjellen mellom skjønnlitteratur og sakprosa
- gi uttrykk for egne tanker om personer og handling i tekster fra ulike tider og kulturer
- finne likheter og ulikheter mellom skole og arbeidsliv i Norge og andre land
- fortelle om et selvvalgt emne knyttet til skole eller arbeidsliv

4.5 Læringsutbytte etter modul 3

Etter opplæring i norsk for språklige minoriteter modul 3 er deltakeren til en viss grad en selvstendig språkbruker. Deltakeren kan kommunisere om dagligdagse emner og tilpasse språket til ulike situasjoner. Deltakeren kan lese enkle tekster og trekke ut relevant informasjon og skrive enkle tekster som kommuniserer, digitalt og på papir.

4.6 Kompetansemål etter modul 3

4.6.1 SPRÅKLÆRING

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- identifisere og beskrive viktige grammatiske strukturer
- samtale om og anvende kunnskap om hvordan man skaper sammenheng i tekst
- samtale om hvordan stemmebruk og kroppsspråk påvirker kommunikasjon
- samtale om språklig mangfold og om hvordan kulturmøter, globalisering og teknologi påvirker språkbruk
- beskrive og vurdere egen framgang i å lære norsk
- bruke digitale verktøy og ressurser i egen læring

4.6.2 MUNTLLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- uttrykke seg med forståelig uttale og rimelig god flyt
- vise mottakerbevissthet i ulike kommunikasjonssituasjoner
- delta i samtaler om faglige temaer og stille oppklarende og utdypende spørsmål
- begrunne egne meninger på en saklig måte og vise respekt for ulike synspunkter
- samtale om og presentere norskfaglige og/eller tverrfaglige emner, med og uten digitale hjelpemidler
- gjenfortelle, forklare og reflektere over innholdet i muntlige tekster
- vurdere andres presentasjoner ut fra kjente faglige kriterier
- samtale om egne muligheter for utdanning og arbeid

4.6.3 SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- lese og forstå et utvalg tilrettelagte norske og oversatte tekster i ulike sjangere
- bruke varierte og hensiktsmessige lesestrategier for å finne hovedmomenter i ulike teksttyper
- gjenkjenne noen språklige og litterære virkemidler
- bruke notater og modelltekster for å skrive fortellende, beskrivende og enkle argumenterende tekster
- planlegge og strukturere tekster med overskrift, innledning, hoveddel og avslutning
- forstå og bruke informasjon i enkle grafiske framstillinger
- bruke egnede kilder til egen skriving
- skrive jobbsøknad og cv etter modelltekst

4.6.4 KULTUR OG SAMFUNN

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- samtale om innhold og form i tekster av ulike sjangere
- fortelle om hvordan holdninger og verdier kommer til uttrykk i ulike tekster
- gi eksempler på noen likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig språk
- diskutere nettvett og regler for personvern
- kjenne til at språk brukes ulikt i formelle og uformelle situasjoner
- fortelle om egne kortsiktige og langsiktige karrieremål basert på interesser og muligheter
- undersøke hvilken norskfaglig kompetanse som er relevant i framtidig utdanning og yrke med utgangspunkt i egne karriereplaner

4.7 Læringsutbytte etter modul 4

Etter opplæring i norsk for språklige minoriteter modul 4 er deltakeren en selvstendig språkbruker, muntlig og skriftlig. Deltakeren kan sette seg inn i og diskutere aktuelle temaer og ta del i videre utdanning, arbeid og samfunnsliv. Deltakeren kan bruke digitale verktøy på en hensiktsmessig måte.

4.8 Kompetansemål etter modul 4

4.8.1 SPRÅKLÆRING

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- kjenne til sentrale regler innenfor ortografi, formverk og setningsbygning
- reflektere over egen flerspråklighet og dens betydning for å lære
- vurdere egen framgang i å lære norsk og sette egne læringsmål
- bruke relevante digitale verktøy og ressurser i egen læring

4.8.2 MUNTLLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- uttrykke seg med et variert og hensiktsmessig ordforråd
- delta aktivt i faglige diskusjoner med begrunnede meninger og saklig argumentasjon
- oppsummere hovedinnholdet og trekke ut relevant informasjon fra muntlige tekster
- presentere norskfaglige og/eller tverrfaglige emner med relevant fagspråk og hensiktsmessig bruk av digitale verktøy og medier
- formidle fagstoff ved hjelp av ulike presentasjonsformer
- vurdere egne og andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier
- fortelle om egne erfaringer, planer og forventninger knyttet til utdanning og/eller arbeid
- presentere seg selv og egen kompetanse og svare på spørsmål som vil være relevante i et jobbintervju

4.8.3 SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- lese et utvalg tekster på begge målformer for å finne, tolke og vurdere relevant informasjon i arbeidet med faget
- lese et utvalg egnede norske og oversatte tekster i ulike sjangere og medier og uttrykke ulike tolkninger

- skrive informative og fortellende tekster tilpasset formål og mottaker
- skrive en argumenterende tekst
- gjenkjenne og bruke noen språklige og litterære virkemidler
- planlegge, utforme og bearbeide egne tekster på papir og digitalt
- velge ut, bruke og oppgi kilder i egen skriving
- bruke digitale verktøy til å arkivere og systematisere tekster
- skrive cv og søknader

4.8.4 KULTUR OG SAMFUNN

Mål for opplæringen er at deltakeren skal kunne

- diskutere hvordan form, innhold og formål i tekster henger sammen
- kjenne til ulike teksttyper og sjangerkjennetegn
- samtale om samfunnsforhold og verdier i et egnet utvalg eldre og nyere litteratur
- kjenne begrepene dialekt, sosiolekt og etnolekt og kunne gi noen eksempler på slang
- samtale om hvordan det norske språket har endret seg over tid
- gjøre rede for grunnleggende prinsipper for nettvett, personvern, opphavsrett og kildekritikk
- formulere egne kortsiktige og langsiktige karrieremål basert på interesser og muligheter
- planlegge, gjennomføre og dokumentere aktiviteter knyttet til valgte utdanningsprogrammer eller arbeidsliv
- diskutere rettigheter og plikter i arbeids- og samfunnsliv

5

Vurdering

5.1 Bestemmelser for sluttvurdering

5.1.1 SLUTTVURDERING

Modul	Ordning
Modul 1	Godkjent/ikke godkjent
Modul 2	Godkjent/ikke godkjent
Modul 3	Deltakerne skal ha én skriftlig og én muntlig karakter.
Modul 4	Deltakerne skal ha én skriftlig og én muntlig standpunktkarakter

5.1.2 EKSAMEN FOR DELTAKERE

Modul	Ordning
Modul 4	Deltakerne kan trekkes ut til skriftlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Deltakerne kan også trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

